



Dolování v matkobožském revíru

Dolování v matkobožském revíru



Již v průběhu 10. až 12. století se na Horách Matky Boží a jejím okolí rýžovalo zlato, což dokazují zbytky rýžovnických sejpů nebo také "hrúbat" podél říčky Ostružná a jejích přítoků. Další sejpy můžeme nalézt v mokrosuckém údolí podél potoka a cesty do Mokrosuk v délce cca 3,5 km ve směru sever – jih, na které navazují z pozdější doby také hornické haldy a odvaly. Také podél potoka, tekoucího od Hor Matky Boží k Drouhavči, jsou zbytky rýžovnických prací až po jeho ústí do Ostružné.

První zmínky o dolování jsou doloženy zápisem v Horní knize z 19. 11. 1519, kde je uvedeno, že dolová pole na jámě sv. Anny byla propůjčena panu Baltazaru Bohuchválovi a několik dní poté byla dolová práva na náleznou jámu Matky Boží propůjčena panu Jiřímu Popelovi z Lobkovic. Nejspíš právě tento název jámy Matky Boží se stal základem pro pojmenování celého důlního revíru jako matkobožský. V roce 1520 je už použit název osady Hory Matky Boží u Velhartic.

V okolí Hor Matky Boží jsou rozsáhlé zbytky po dolování stříbrných, olověných a ojedinele i měděných rud nebo také zlata. Přesto, že písemné zprávy o hlubinném dobývání rud se zachovaly až z počátku 16. století, lze podle nepřímých důkazů předpokládat rozkvět dolování již ve 14. století, jelikož za vlády Jana Lucemburského byly ze zdejšího zlata raženy mince.

Doposud se nepodařilo lokalizovat řadu dolů a štol, které byly v provozu v první polovině 16. století.

Nejvýznamnější doklady o starém dolování jsou patrné v terénu jižně od obce, směrem k východnímu úpatí vrchu Křížovka, kde je dosud zachováno 16 velkých odvalů, propadlin a hald 8 až 10 m vysokých. Toto pásmo se táhne od cesty z Pozorky k hájovně Žďár. Dědičná štola odváděla vodu z dolů na Křížovce do Kalného potoka, tekoucího do Svojišic. Na uvedené odvaly navazuje řada rýžovnických sejpů v pásmu dlouhém asi 300 m.

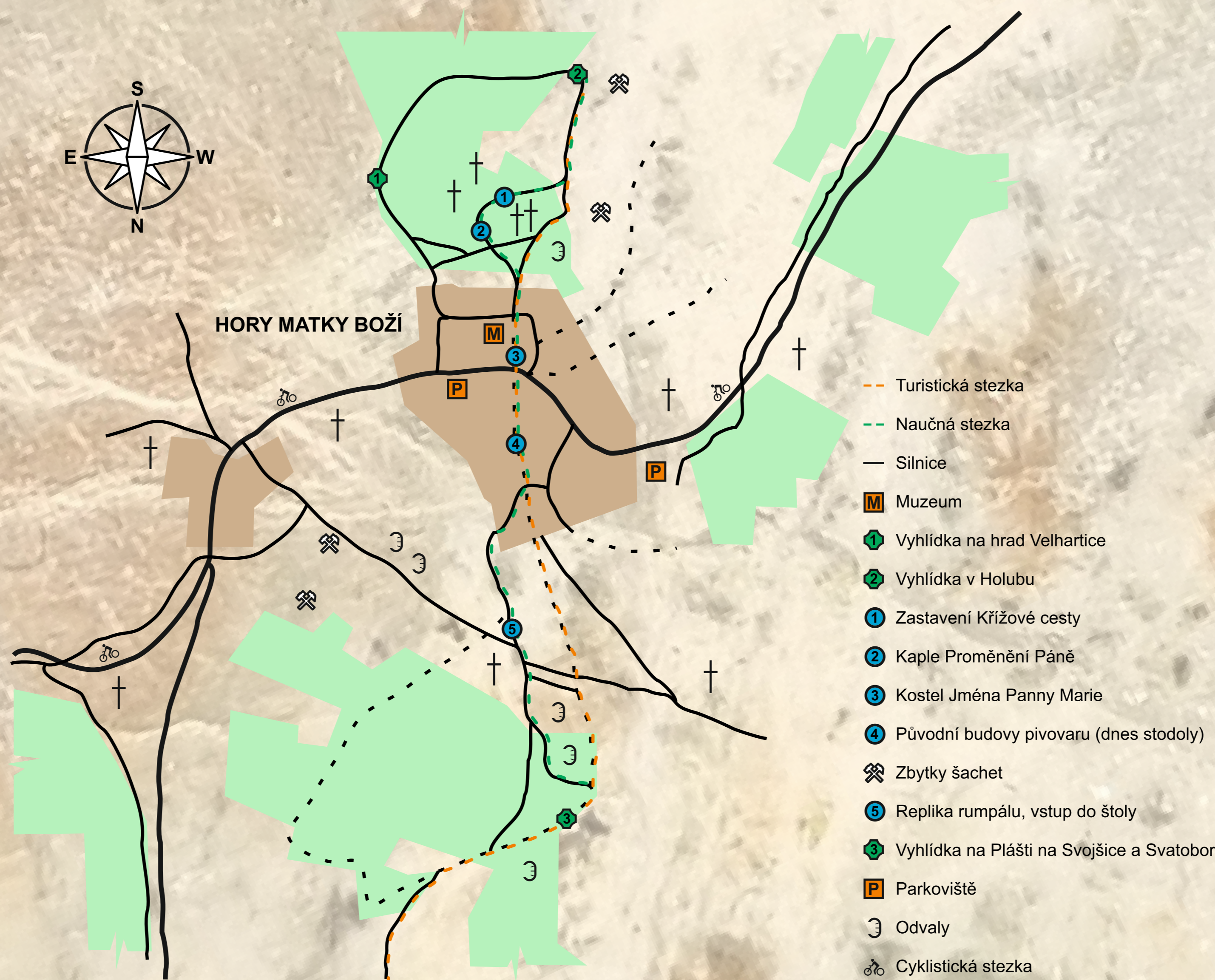
Dolování v matkobožském revíru však nemělo dlouhého trvání a jeho rozmach je datován na počátek 16. století. Majitel velhartického panství, kam nově vzniklá osada Hory Matky Boží správou patřila, pan Zdeněk Lev z Rožmitálu, svým vlivem u dvora a na základě dobrých výsledků dolování urychlil rozvoj šachet. Významnou podporou rozmachu dolování v revíru bylo udělení výsad malé hornické osadě, kdy ji český král Ludvík Jagellonský dne 12. listopadu 1522 povýšil na královské horní město s mnohými právy, jako např. přidělení městského znaku a vlastní pečeti, pořádání trhů, právo pivovarečné, opevnění města apod. Výstavba města se uskutečnila v letech 1522–1530, jehož základem je velký obdélníkový rynek (náměstí) s kostelem Jména Panny Marie na východní straně náměstí.

Na konci 16. století však došlo k úpadku těžby, což zapříčinilo odchod horníků především na přibramsko a do opuštěných domků se stěhovali řemeslníci z okolí, v převážné míře tzv. králováci – svobodní lidé z blízkých královských rychet, znalí rukodělných prací potřebných pro venkov. Katastr města zahrnoval převážně pozemky pro těžbu a postrádal pozemky pro zemědělské využití. Ty byly v držení sousedních obcí.

Od roku 1980 jsou Hory Matky Boží osadou ve správě obce Velhartice.

Ing. Josef Bernard

Více na spolekhornikuhmb.cz



Bergbau im Muttergottes Revier



Bereits im 10. bis 12. Jahrhundert wurde in den Höhen von Bergstadtl und der umliegenden Region Gold gewaschen, was durch Überreste von Waschanlagen und sogenannten „Hrúbat“ entlang des Baches Ostružná und seiner Zuflüsse belegt wird. Weitere Waschplätze sind im Tal von Mokrosuky entlang des Baches und des Weges zu finden, die etwa 3,5 km lang sind und sich von Norden nach Süden erstrecken. Auch entlang des Baches, der von den Höhen von Bergstadtl bis nach Drouhavče fließt, finden sich Überreste von Goldwascharbeiten bis zur Mündung in die Ostružná.

Erste schriftliche Erwähnungen des Bergbaus stammen aus dem „Bergbuch“ vom 19. November 1519, in dem die Schürfrechte auf der „Jama sv. Anny“ (St. Anna Grube) an Baltazar Bohuchvál verliehen wurden und nur wenige Tage später das Recht zur Schürfung an die „Nálezna jáma Matky Boží“ (Grube der Heiligen Mutter Gottes) an Jiří Popel von Lobkowitz übergang. Wahrscheinlich wurde der Name dieser Grube zum Ursprung des Begriffs für das gesamte Bergbauggebiet, das als „Matkobožský“ bezeichnet wurde. Bereits 1520 taucht der Name der Siedlung Bergstadtl bei Velhartice auf.

In der Umgebung der Höhen Bergstadtl gibt es umfangreiche Überreste des Abbaus von Silber-, Blei- und vereinzelt auch Kupfererzen sowie Gold. Obwohl schriftliche Berichte über den Tiefbauabbau erst zu Beginn des 16. Jahrhunderts erhalten sind, deuten indirekte Beweise darauf hin, dass der Bergbau bereits im 14. Jahrhundert florierte, da unter der Herrschaft von Johann von Luxemburg Goldmünzen aus diesem Gebiet geprägt wurden.

Viele der Minen und Stollen aus der ersten Hälfte des 16. Jahrhunderts konnten bislang nicht lokalisiert werden.

Die bedeutendsten Zeugen des alten Bergbaus finden sich im Gelände südlich des Dorfes, in Richtung des östlichen Fußes des Křížovka-Berges, wo noch 16 große Abraumhalden, Senken und Berge bis zu 10 m hoch erhalten sind. Diese Zone erstreckt sich von der Straße von Pozorka zur Jagdhütte Žďár. Ein Erbstollen leitete das Wasser von den Minen auf Křížovka zum Kalný Bach, der in Svojišice fließt. An diese Abraumhalden schließen sich eine Reihe von Goldwaschanlagen auf einem 300 m langen Abschnitt an.

Der Bergbau im Matkobožský Revier hatte jedoch nur eine kurze Blütezeit, die auf den Beginn des 16. Jahrhunderts datiert wird. Der Besitzer des Velhartice-Guts, zu dem die neu gegründete Siedlung Bergstadtl gehörte, Zdeněk Lev von Rožmitál, beschleunigte durch seinen Einfluss am Hofe und aufgrund der guten Bergbauergebnisse die Entwicklung der Gruben. Ein bedeutender Beitrag zur Entwicklung des Bergbaus war die Verleihung von Privilegien an die kleine Bergbau-Siedlung, als der tschechische König Ludwig von Ungarn sie am 12. November 1522 zur königlichen Bergstadt erhob, mit vielen Rechten wie z.B. einem Stadtsiegel, Marktrechten und einer Befestigung der Stadt.

Ende des 16. Jahrhunderts kam es jedoch zum Niedergang des Bergbaus, was zu einer Abwanderung der Bergleute, insbesondere nach Příbram, führte. In die verlassenen Häuser zogen Handwerker aus der Umgebung, überwiegend sogenannte „Králováci“, freie Leute aus nahegelegenen königlichen Dörfern, die Handwerkskunst für das Land beherrschten. Der Kataster der Stadt umfasste vor allem Bergbauflächen und fehlte an landwirtschaftlich nutzbaren Flächen, die von benachbarten Dörfern gehalten wurden.

Seit 1980 gehört Bergstadtl zur Verwaltung der Gemeinde Velhartice.

Ing. Josef Bernard

Mehr dazu spolekhornikuhmb.cz



Projekt vznikl za podpory

